

ZAGREBAČKO GRADSKO DRUŠTVO CRVENOGA KRIŽA i njegova priznanja i odlikovanja

U javnosti se znade da postoji Crveni križ i da je to humanitarna organizacija sa svojim temeljnim zadatkom pružanja pomoći potrebitim, u miru i ratu. Međutim, malo ili nikako nije poznato, osim u određenim krugovima, da ta organizacija, od svoga postanka, ima svoja odlikovanja i priznanja za dobrovoljne davatelje krvi, za požrtvovan rad medicinskih sestara i tehničara i ostalih zaslužnih za njezin nesmetani rad.

U reprezentativnoj zgradi, Ilica 223 u Zagrebu, poznatoj starijim generacijama kao ljetnikovac Stjepana Kosovca (1) zagrebačkog liječnika i vladina savjetnika, izgrađenoj 1897. po projektu poznatog austrijskog arhitekta Kune Waidmanna (2) u maniri nje-mačkog historicizma, i nakon niza prijedloga u svezi njezine namjene, konačno se u njoj smjestilo Gradsko društvo Crvenoga križa, renoviravši je u njezinu punom sjaju, po nacrtima Giorgia Montine, dia., iz Zagreba.

Gradsko društvo Crvenoga križa (GDCK), današnji je sljednik davnog Zagrebač-kog odbora za njegu i opskrbu ranjenih i bolesnih vojnika carske i kraljevske vojske, nastavlajući i proširujući, ondašnjim Pravilima od 20. kolovoza 1878. godine (3), utvrđeno poslanje.

Kao dio zajedničke krovne organizacije Hrvatskoga crvenog križa, GDCK podi-jeljen je na jedanaest područnih društava u granicama Grada Zagreba, koja u sklopu svoga poslanja provode razne oblike pomaganja građanima u duhu humanizma i soli-darnosti, a u skladu sa sedam temeljnih načela Međunarodnoga pokreta Crvenoga križa i Crvenoga polumjeseca. (4)

Kao i krovna organizacija Crvenoga križa, i GDCK svojim je Statutom utvrdilo svoju organizaciju djelovanja, potrebna društvena tijela i smjernice za svoju djelatnost (5) te je utvrdilo i svoja priznanja i nagrade za dobrovoljni rad pojedinaca i ustanova, na polju humanizma i pružanja pomoći potrebitima, i to

- Medalju zahvalnosti
- Godišnju nagradu „Milosrdni samaritanac“.

Medalja zahvalnosti

Medalja je okrugla, brončana, jednostrana, promjera 100 mm.

Medalja je ustanovljena u listopadu 2012. odlukom Glavnog odbora GDCK. Me-dalja se dodjeljuje u znak zahvalnosti i priznanja za iskazanu podršku i osobni doprinos u promicanju i realizaciji programa Gradskoga Crvenoga križa Zagreb.

Opis medalje

U sredini medalje na skupljenim otvorenim dlanovima ruku cvijet je sa šest latica, s ispupčenim tučkom u sredini. Oko latica uz rub medalje tekst je: DRUŠTVO CRVENOG KRIŽA ZAGREB. Medalju je kreirao akademski slikar Siniša Reberski iz Zagreba. (7)

Uz medalju predaje se i Povelja, dimenzija 29,7 x 51 cm, na tvrđem papiru bijelo-žućkaste boje, sa tekstom u crnoj i crvenoj boji.

Slika 1. Medalja

Opis povelje

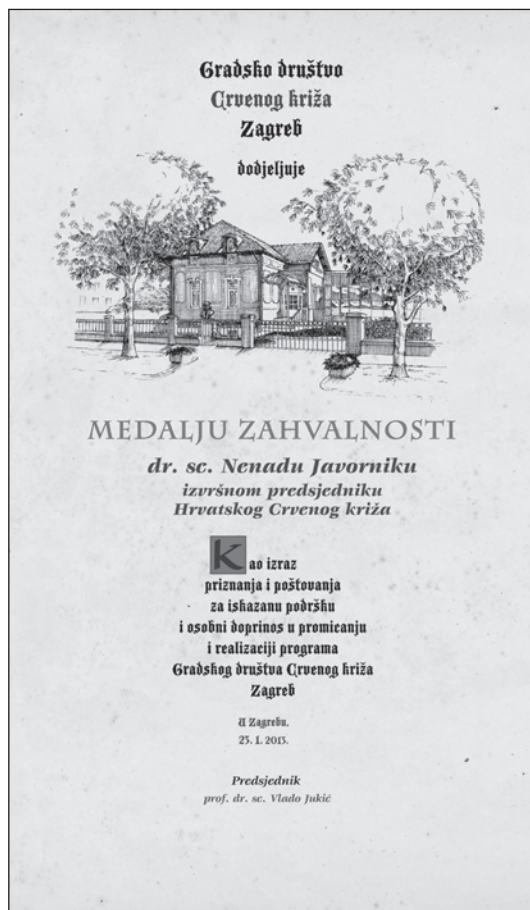
Gradsko društvo / Crvenog križa / Zagreb / dodjeljuje
grafički prikaz zgrade, sjedišta GDCK u smeđoj boji
MEDALJU ZAHVALNOSTI

prostor za ime odlikovane osobe

tekst u više redova: Kao izraz / priznanja i poštovanja / za iskazanu podršku / i
osobni doprinos u promicanju / i realizaciji programa / Gradskog društva Crvenog
križa / Zagreb

U Zagrebu / mjesto za datum dodjele

Predsjednik

Slika 2. Povelja dr. Javorniku

Do sada je, temeljem Odluke Glavnog odbora GDCK Zagreb iz listopada 2012. godine, ovom medaljom odlikovano 25 osoba, i to:

mr. sc. Ljerka Eljuga, dr. med.

gradonačelnik grada Zagreba Milan Bandić

dr. sc. Nenad Javornik, izvršni predsjednik Hrvatskoga Crvenoga križa

te članovi Skupštine Gradskog društva Crvenog križa Zagreb u mandatu 2009. do 2013. godine: Mirjana Berislavić, Jakov Bevanda, Zdravko Birač, Ante Brešan, Andrija Buntić, Jakub Jukić, Darko Kovačević, Žarko Kozina, Zvonimir Krpan, Nada Lasić-Sutlović, Ante Matan, Nikica Mihaljević, Marija Pavić, Zvonko Piljek, Nevenka Protega, Ivan Radeljak, Ivan Rušak, Boro Šarušić, prim. dr. Radoslav Škarica, Irena Vajdovčić, Ivica Vlašić i Vjera Žuškin.

Godišnja nagrada „Milosrdni samaritanac“

Ustanovljena je u listopadu 2012. odlukom Glavnog odbora GDCK.

Godišnja nagrada jednostrana je kvadratna plaketa, dimenzija 27 x 27 cm, izlivena u bronci.

Godišnja nagrada može se dodijeliti samo jednoj osobi, za njezina iznimna djela milosrđa, predani život u radu za napuštene i siromašne bez obzira na vjeru i nacionalnost, kao putokaz za još predaniji rad cijeloga društva.

Opis nagrade

Na grubo obrađenoj podlozi, lijevo dolje reljefni je prikaz ležeće osobe kojoj druga osoba pruža pomoć. U pozadini su siluete ljudi.

Uz plaketu se dodjeljuje i povelja.

Slika 3. Plaketa

Opis povelje

Povelja je dimenzija 29,7 x 51 cm, na tvrdem papiru žutosmeđe boje.

Na povelji je tekst tiskan gotičkim slovima, u crnoj i crvenoj boji:

Gradsko društvo / Crvenog križa Zagreb / dodjeljuje godišnju nagradu / Milosrdni Samaritanac / za 2013. godinu

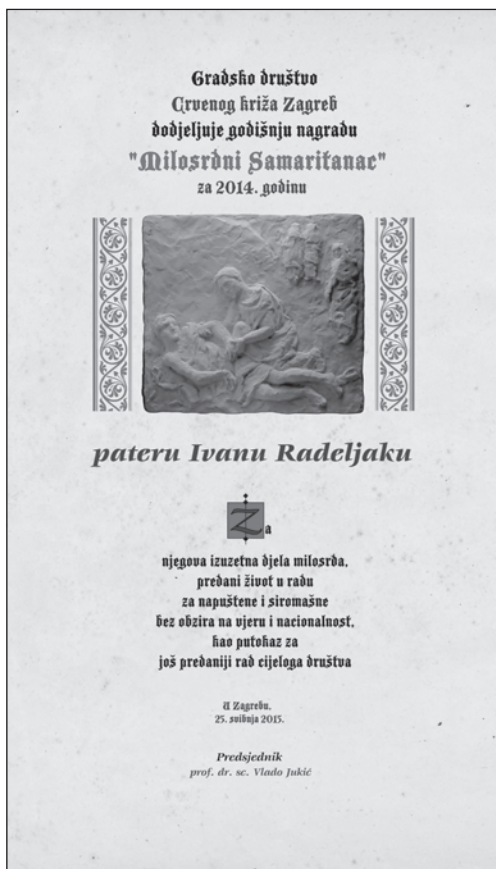
Ispod je slikovni prikaz plakete, s obostranim ornamentom.

Ispod slike prostor je za ime nagrađene osobe.

Zatim slijedi tekst: Za / njegova izuzetna djela milosrđa, / predani život u radu / za napuštene i siromašne / bez obzira na vjeru i nacionalnost, / kao putokaz za / još predaniji rad cijeloga društva.

U Zagrebu, / mjesto za datum dodjele

Predsjednik

Slika 4. Povelja

Do sada je Godišnja nagrada dodijeljena dva puta, i to

- za 2012. godinu, 27. 3. 2013. pateru Antunu Cveku, utemeljitelju društva „Kapi dobrote“, koje je 14. svibnja 1994. potvrdila Hrvatska biskupska konferencija kao privatno vjermičko društvo u Crkvi;

- za 2013. godinu Josipu Nevenku Krznariću, predsjedniku Udruge „Zagrebački bokci“ iz Zagreba.

Plaketu je kreirao akademski kipar Tomislav Kršnjavi, iz Zagreba. (6)

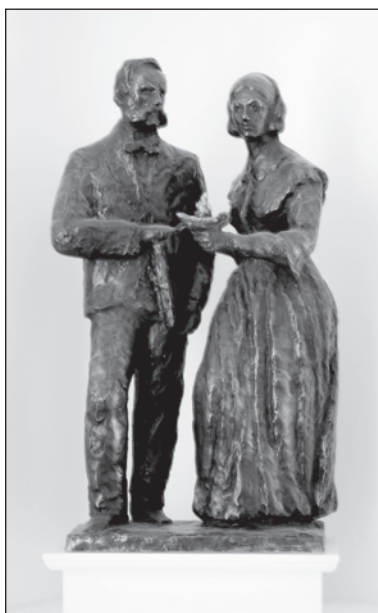
Pored navedenih priznanja u prostoru GDCK i ispred njegove zgrade, nalazi se još šest radova istog autora, s temom vezanom za djelatnost Crvenog križa, i to:

- poprsje osnivača organizacije Crvenog križa Henryja Dunanta, izrađeno u bronci, visoko 100 cm, na mramornom postolju visine 130 cm, postavljeno ispred zgrade GDCK (2011.);

Slika 5. Poprsje H. Dunanta

- skupna skulptura, u stojećem stavu Henryja Dunanta (lijevo) i Florence Nightingale (desno), izlivena u bronci, visine 60 cm, postavljena u niši izrađenoj za nju, u zgradi GDCK;

Slika 6. H. Dunant i F. Nightingale

- spomen-ploča, brončani reljef, dim. 80 x 50 cm, s okruglim plaketama, promjera 90 mm, zaslužnih osoba arh. Giorgia Montine, gradonačelnika Milana Bandića, tadašnjeg ravnatelja prof. Ludvika Matića, sadašnjeg predsjednika prim. Radoslava Škarice i patera Ivana Radeljaka; s tekstom u sredini:

DOM CRVENOG KRIŽA U ILICI 223 / OBNOVLJEN JE I DOGRAĐEN U VRIJEME / ZAGREBAČKOG GRADONAČELNIKA MILANA BANDIĆA / PREDsjedNIKA CRVENOG KRIŽA ZAGREB PRIM. RADOslAVA ŠKARICE I / RAVNATELJA CRVENOG KRIŽA LUDVIKA MATIĆA / A PREMA NACRTIMA ARHITEKTA GIORGIA MONTINE

Ploča je postavljena na zidu ulaza u zgradu GDCK;

Slika 7. Spomen-ploča

- poprsje dr. sc. iur. Jadranka Crnića, predsjednika HCK od 27. veljače 1997. do 4. travnja 2008., visine 53 cm, na mramornom postolju, ispred jednog od ulaza u zgradu GDCK;

Slika 8. Poprsje J. Crnić

- brončani reljef „Milosrdni samaritanac“, veličine 30 x 20 cm (2013.), koji se nalazi u svečanoj sobi GDCK. Motiv na reljefu identičan je motivu na godišnjoj nagradi (2013.);

- brončana spomen-ploča, postavljena 15. listopada 2003., veličine 68 x 44 cm, s 3 cm glatkim rubom. Na gruboj podlozi lijevo gore logo GDCK, a desno gore logo Tvornice „FRANCK“ iz Zagreba, između logova i prema dolje od znakova tekst u deset redova, velikim slovima: POVODOM 50 GODIŠNJICE / PRVE ORGANIZIRANE AKCIJE / DARIVANJA KRVI U GRADU ZAGREBU / ODRŽANE 2. 11. 1953. U „FRANCKU“ / OVU SPOMEN-PLOČU / U ZNAK ZAHVALNOSTI / SVIM DARIVATELJIMA KRVI / POSTAVLJA CRVENI KRIŽ GRADA / ZAGREBA I PODUZEĆE FRANCK d.d. / ZAGREB, 15. 10. 2003.

Identična ploča postavljena je i u prostoru Tvornice „Frank“ u Zagrebu. Ovo je jedina spomen-ploča u čast dobrovoljnim darivateljima krvi. Autor spomen-ploče jest Branko Kelčec, akad. kipar iz Zagreba. (8)

Slika 9. Spomen-ploča darivateljima krvi

Sve skulpture, spomen-ploče, medalja i plaketa izrađene su u Ljevaonici Ujević u Zagrebu.

GDCK tijekom svoga postojanja i rada dobilo je niz priznanja, diploma, nagrada, pokala, koji krase svečanu dvoranu Društva, a treba istaknuti:

- Orden bratstva i jedinstva sa zlatnim vijencem, kojim ga je odlikovao Josip Broz Tito, predsjednik SFR Jugoslavije, 1976. godine, prema formulaciji u statutu Ordена, za osobite zasluge u širenju bratstva i jedinstva među narodima i narodnostima, u stvaranju i razvijanju političkog i moralnog jedinstva naroda.

Slika 10. Orden bratstva i jedinstva

- Povelju Republike Hrvatske, kojom je dana 7. rujna 2013. u ime Republike Hrvatske predsjednik dr. Ivo Josipović odao priznanje GDCK za njegov doprinos u humanitarnom radu.

Slika 11. Povelja Republike Hrvatske

Zaključak

Ovim člankom autor zaokružuje obradu odlikovanja i priznanja Društva Crvenoga križa Hrvatske i Gradskoga društva Crvenoga križa Zagreb, koja su bila manje poznata široj javnosti, obrađivši ujedno ukratko humanu djelatnost koju Crveni križ obavlja.

Autor zahvaljuje ravnatelju GDCK g. profesoru Petru Penavi, koji je omogućio korištenje prostora i potrebnog materijala za ovaj članak, a posebno se zahvaljuje g. profesoru Ludviku Matiću, koji mu je osobno savjetima i podacima pomogao i omogućio pisanje teksta i korištenje opisanog materijala koji je u vlasništvu i fondusu GDCK, te na pomoći gospođi Marijani Medved iz firme „Denona“ d.o.o. iz Zagreba.

Autori slikovnih priloga jesu profesor Boris Prister iz Zagreba i autor članka, a korištena je fotodokumentacija firme „Denona“ d.o.o. iz Zagreba.

Bilješke:

1. Dr. Stjepan Kosovac, primarni liječnik u Bolnici Sestara milosrdnica i vladin savjetnik. Arhitekt Kuno Waidmann dovršio je 1897. njegov ljetnikovac u Črnomercu, Ilica 223, poznat kao kuća Kosovac.
2. Arhitekt Kuno Waidmann (Tigerfeld, 8. ožujka 1845. – Graz, 4. listopada 1921.). Kao arhitekt u Zagrebu je ostvario važan opus, više od 50 objekata. Pored niza kuća i palača tada poznatih Zagrepčana: Wellera, Varde, Gavelle, Hafnera, Pristera, Šenoe, Arnolda, Bedekovića, Kautza, Oblaka, Kosovca i dr., a od važnijih ostvarenja bile su Evangelistička crkva s općinom u Gundulićevoj ulici, Bolnica za umobolne u Stenjevcu, palača Društva S. Jeronima, palača Narodnih novina, Bolnica Sestara milosrdnica, Tvornica cikoriije Franck, Zgrada Nadbiskupskog orfanotorija (sirotišta), itd. Gradio je i po Hrvatskoj, u Zadru, Dubrovniku, Šibeniku, Sisku itd.
Cijenjen kao izvrstan stručnjak, iako nikad nije naučio hrvatski jezik, bio je 1894. izabran za potpredsjednika Društva inženjera i arhitekata.
3. Prvi odbori u smislu pomaganja ranjenim i bolesnim vojnicima, u duhu ideje Henryja Dunanta datiraju još iz 1878. godine, kad je u Zagrebu prvo osnovan „Gospoinski odbor“, pa muški „Gradanski odbor za pomoć ranjenim i bolesnim vojnicima“. Oba su se odbora ujedinila u „Zagrebački odbor za njegu i opskrbu ranjenih i bolesnih vojnika carske i kraljevske vojske“ i tako je onda krenuo razvoj ideje i organizacije Crvenoga križa do današnjih dana.
4. Međunarodni Crveni križ na XX. Međunarodnoj konferenciji održanoj 1965. godine u Beču utvrdio je svoja temeljna načela, koja su od XXV. Međunarodne konferencije održane 1986. godine u Ženevi ugrađena u preambulu Statuta Međunarodnoga pokreta Crvenoga križa, a ona glase: humanost, nepristranost, neutralnost, neovisnost, dobrovoljnost, jedinstvo i univerzalnost.
5. GDCK svojim Statutom usvojenim na 8. sjednici Skupštine od 17. XI. 2004. godine u članku 23. utvrdio je da provodeći djelatnosti iz Ženevske konvencije i Dopunskih protokola, Statuta Međunarodnoga pokreta Crvenoga križa i Crvenoga polumjeseca te u skladu s ostalim propisima Republike Hrvatske, obavlja
  - zadatke na području zdravstvene djelatnosti (prva pomoć, dobrovoljno davanje krvi itd.);
  - u službi traženja i promicanja znanja o Ženevskim konvencijama i međunarodnom humanitarnom pravu;

- socijalne aktivnosti i pomoći;
  - rad s mladeži;
  - djelovanje u elementarnim i drugim masovnim nesrećama, oružanom sukobu i ratu;
  - suradnja društava Crvenoga križa.
6. Tomislav Kršnjavi (Zagreb, 16. rujna 1975.), diplomirani kipar iz Zagreba, praunuk je svog slavnoga pretka Izidora Kršnjavoga, zagrebačkoga slikara, političara, kulturnog i javnog djelatnika.
Do sada je postavio 50 javnih skulptura i sudjelovao je na 20 skupnih i 9 samostalnih izložbi. Doktorand je na Akademiji likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu. (vidi e-mail: www.skulpture.net)
  7. Siniša Reberski (Zagreb, 29. studenoga 1962.), akademski slikar, stručnjak i vrsni znalac s područja kaligrafije i tipografije.
  8. Branko Kelčec (Zagreb, 13. rujna 1968.), akademski kipar iz Zagreba, hrvatski branitelj.

Literatura

1. „Pravila Društva Crvenog križa u zemljah Svete Krune Ugarske i Kraljevinah Hrvatske i Slavonije“, 1885., Zagreb.
2. Statut Gradskog društva Crvenog križa Zagreb, od 17. XI. 2004.
3. Hrvatski leksikon, tom 1. i 2., Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža, izd. Masmedia, 2006., Zagreb.
4. Beštak, Branko, „Odlikovanja i priznanja HCK 1878 – 1998“, „Obol“ Hrvatskog Numizmatičkog društva, broj 50./1998.
5. ibid., „Nova odlikovanja i priznanja Hrvatskog Crvenog križa“, „Numizmatičke vijesti“ HND, broj 52./1999.
6. ibid., „Nova priznanja HCK“, „Num. vijesti HND“, 65./2002.
7. ibid., „Priznanja HCK“, „Obol“ HND“, 56./2004.
8. Cvitanić, Đurđica, „Arhitekt Kuno Waidmann“, DHUH, Zagreb, 1969.

SUMMARY

THE RED CROSS SOCIETY OF THE CITY OF ZAGREB AND ITS COMMENDATIONS AND DECORATIONS

People know that there is a Red Cross Society and that it is a humanitarian organisation whose basic task is to provide help for the needy in peacetime and in war. However, few people outside particular circles know that since its foundation this organisation has awarded decorations and commendations to voluntary blood donors, to nurses and paramedics for devoted work and to others who contributed to its unhindered work.